

NDËRRIMI I KODEVE GJUHËSORE NË RRJETE SOCIALE

Qëndrim MORINA¹

¹Gjimnazi "Hasan Nahi"- Prishtinë

²Qmorina93@gmail.com

Abstrakt

Ky punim mëton të tregojë përdorimin e një kodi gjuhësor kundruall një kodi tjetër gjuhësor dhe përzjerja e tyre në të njëjtin ligjërim. Ndryshimi i kodeve gjuhësore përdoret për të identifikuar alternativitetin e varieteteve gjuhësore ndërsa korpusi i këtij punimi përfshin rrjetet sociale. Pra, në këtë punim do të hulumtohen dhe analizohen rastet e ndryshimit të kodeve në rrjete sociale dhe sidomos në *Facebook*, pra, janë marrë për bazë statuset dhe komentet e miqve dhe shokëve tanë në rrjete sociale, por edhe të atyre që nuk i kemi shokë në këto rrjete, por që janë figura publike. Duke qenë përdorues aktivë të rrjeteve të ndryshme sociale, si: *facebook*, *instagram*, *snapchat*, *whatsapp*, *viber* etj., shpesh shohim që shumë përdorues përdorin gjuhën angleze si medium të shkruar (e folur) për të shprehur pikëpamjet e tyre për jetën edhe në rastet kur gjuha e tyre amtare nuk është anglishtja. Ky fenomen ka disa faktorë. Një element tejet i rëndësishëm për zotërimin e një kodi gjuhësor është edhe stabiliteti i kontaktit me domene të ndryshme, që Fishman (1972) e shpjegon për bilinguizmin. Domenet e kontaktit që i përshkruan Fishman (Po aty, f. 181) janë të ngjashme edhe për gjuhën standarde, si: *familja*, *arsimimi*, *fshinjësia*, *vendi i punës*, *administrata*, *institucionet* etj. Ndryshimi i kodeve gjuhësore është përdorimi alternativ i dy gjuhëve në të njëjtën shtrirje diskursi nga një folës dygjuhësh (bilingual). Kjo dukuri nuk është e re në Kosovë. Leksiku i gjuhës shqipe është pasuruar shumë me fjalë të huazuara nga gjuhët sllave, italishtja, turqishtja dhe së voni edhe nga anglishtja, si rrjedhojë e pushtimit e shumta, afërsisë gjeografike me vendet tjera dhe globalizimit. Është fakt i pamohueshëm, që në vitet e fundit anglishtja është bërë një gjuhë globale sepse dita-ditës po përditësohet dhe mbi të gjitha është *gjuhë e internetit*. Në ditët e sotme jemi dëshmitarë të përdorimit të gjerë të rrjeteve sociale të korpusit tonë nga një pjesë e madhe e popullatës, sidomos të rinjve që kalojnë orë të tëra në bisedat e tyre të përditshme. Në këto biseda, ata shumë shpesh kalojnë nga një kod gjuhësor në tjetrin. Jo vetëm kjo, por shumë shpesh ndodh kur ata postojnë statuse apo bëjnë komente në gjuhën angleze. Faktorët që ndikojnë mund të jenë të natyrave të ndryshme, si: për të kaluar në një kod të gjuhës më të zhvilluar, ta fitojnë debatin karshit atij që nuk e njeh gjuhën e huaj etj.

Fjalët kryesore: *Kode gjuhësore, rrjete sociale, domen, kontakt, internet etj.*

HYRJE

Përdorimi i disa kodeve gjuhësore brenda një shtrirjeje të njëjtë diskursi në të folur nuk është fenomeni i ditëve të fundit. Një fenomen i tillë ka qenë prezent edhe në të kaluarën në Kosovë edhe para zhvillimit të internetit si metodë e re e komunikimit masiv. Në komunitetet ku janë folur disa gjuhë, në qendrat ku ka pasur përdorues të gjuhës shqipe, boshnjake, serbe, kroate, maqedonase, turke dhe ku folësit kanë zotëruar të paktën dy apo tri gjuhë, kanë ndodhur shumë shpesh kalime nga njëri kod në kodin tjetër gjuhësor. Këto kalime nga njëri kod në tjetrin janë bërë në diskursin e folur si në nivelin ndër fjalor ose ndërmjet fjalive (*inter sentential* dhe *intra*

sentential). Rastet më të shpeshta kanë qenë në nivelin strukturor në mes fjalive e jo brenda fjalive.

Me zhvillimin e teknologjisë së komunikimit masiv, internetit, rrjeteve sociale komunikuese, ky ndërrim i kodeve gjuhësore ka filluar të bëhet një dukuri mjaft e shpeshtë edhe në formën e shkruar, gjë që nuk ka qenë e pranishme më parë. Ndërrimi i kodeve gjuhësore apo përdorimi i dy apo më shumë gjuhëve ka ndodhur në Kosovë sepse ajo ka qenë dhe është një shoqëri multietnike që si popullatë ka pasur pjesëtarë serbë, boshnjakë, turq, romë dhe shumë kanë zotëruar dy apo më shumë gjuhë. Dhe, kur gjuhët janë në kontakt me njëra-tjetrën, ato ndikojnë te njëra –tjetra me huazime interferime dhe modifikime. Në kohën e para dhe pas luftës, për shkak të realitetit të ri socio-politik, gjuha serbe e humbi prestigjin që e pati gëzuar dhe gjeneratat e pasluftës nuk e njihnin këtë gjuhë. Kjo gjuhë u zëvendësua me gjuhën angleze, e cila gëzon një status dhe pikëpamje pozitive nga të gjithë përdoruesit. Në ditët e sotme kalimi nga një kod gjuhësor në tjetrin ndodh edhe në të folur edhe në të shkruar.

Për të hulumtuar këtë dukuri, përkatësisht në formën e shkruar janë bërë identifikimet e rasteve kur përdoruesit e rrjeteve sociale, si: *facebook-u, instagram-i, snapchat-i, whatsapp-i* etj., pavetëdijshtëm kalojnë nga një kod i shkruar gjuhësor në një kod tjetër.

NDËRRIMI I KODEVE GJUHËSORE NGA SHQIP NË NJË KOD JOSHQIP

Duke marrë për bazë teorinë që paraqitëm, pashmangshëm dalin hipotezat:

1. Të rinjtë gjatë komunikimit në rrjetet sociale ndërrojnë kodet gjuhësore në shumicën e rasteve edhe në diskursin e shkruar;

2. Arsyet që ndikojnë në ndërrimin e kodit gjuhësor gjatë një shtrirje diskursi janë: solidariteti, statusi social, modaliteti i folësit, tematika dhe bindjet e qëndrimet e folësit.

Ato që na interesuan më se shumti ishin:

- *A ndryshojnë të rinjtë kodin gjuhësor gjatë komunikimit në rrjetet sociale si fejsbuk (facebook) edhe në diskursin e shkruar?*
- *Cilat janë rastet dhe arsyet kur të rinjtë shqiptarë ndërrojnë kodin gjuhësor në diskursin e shkruar në rrjetin social fejsbuk në grupet e ndryshme të publike të hapura për anëtarët e grupit?*

Duke qenë të vetëdijshtëm se kohët e fundit gjuha angleze ka një impakt të fuqishëm te të rinjtë, qofshin ata kosovarë apo shqiptarë dhe e përdorin atë gjithnjë e më shumë qoftë në medie e në rrjetet sociale, për të vënë në pah këtë dukuri jemi marrë me hulumtimin nëse kjo ndodh edhe gjatë komunikimit të shkruar në disa nga grupet e këtyre rrjeteve sociale. Për të realizuar këtë punim, korpusi është zgjedhur nga rrjeti social *Facebook*. Është hulumtuar korpusi i publikuar dhe janë identifikuar rastet kur kanë ndodhur këto ndërrime të kodit gjuhësor nga anëtarët e ndryshëm. Është treguar kujdes që të selektohen rastet e ndryshme dhe të grumbullohen mostrat nga sa më shumë anëtarë të këtij grupi, që do të thotë të përfshihen sa më shumë mostra nga burime të ndryshme. Pasi grupet e ndryshme të rrjeteve sociale janë publike dhe të hapura në momentin që antarësohesh, ka qenë një lehtësi për të bërë hulumtimin dhe pasi qasja në korpus është bërë pa ndonjë shkelje etike. Emrat apo inicialet nuk do të publikohen dhe do të përdoren mostrat për analizë gjuhësore kur kjo dukuri e ndërrimit të kodit është prezente dhe ilustron hipotezat apo ofron përgjigje në pyetjet hipotetike.

Ndërrimi i kodeve ka qenë fenomen i kahmotshtëm i shoqërive bilinguale dhe ka filluar të zgjojë vëmendje së fundmi te shumë gjuhëtarë dhe studiues në zhvillimin e sociolinguistikës si disiplinë e re gjuhësore. Në procesin e një interaksioni shoqëror, folësi mund të kalojë tërësisht

nga njëra gjuhë në tjetrën. Ky kalim në kontekstet shoqërore ku gjuha angleze është dominante është i pavetëdijshëm dhe ka si qëllim bërjen e bisedës mbi të gjitha më intime dhe të besueshme.

John J. Gumperz (2000) sqaron më tutje se ndërrimi i kodit gjuhësor si mbivendosje brenda një shkëmbimi të mesazheve të folurit që i takojnë dy sistemeve apo nënsistemeve gramatikore ...ose kur folësi përdorë një gjuhë të dytë për të përseritur mesazhin apo për t'u përgjigjur një qëndrimi të tjetrit.

Gumperz (1982) shpjegon se disa nga arsyet që mendohet se të rinjtë ndryshojnë kodin gjuhësor gjatë komunikimit. Ndryshimi i kodit gjuhësor është pra një fenomen që vjen si rezultat i bilingualizmit apo multilingualizmit. Sociolinguistët kanë qenë gjithmonë të interesuar të dinë shkaqet që shtyjnë folësit të ndërrojnë kodet gjuhësore brenda një shtrirjeje diskursi, qoftë ai i folur ose i shkruar. Si faktorë mund të numërohen: **solidariteti, statusi social, tematika dhe bindjet e qëndrimet e folësit**. Siç u diskutua edhe më lart, njërit e sidomos të rinj gjatë komunikimit qoftë të folur apo të shkruar ndërrojnë kodin gjuhësor dhe arsyet që e bëjnë këtë veprim qoftë më vetëdije apo pa të janë të shumta, por për arsye praktike ne do të përmendim vetëm disa: *për të treguar solidaritet me ndonjë grup shoqëror; të shquajnë veten e tyre; të marrin pjesë në takime, biseda; të diskutojnë ndonjë temë qoftë tabu apo dyshimtë; të tejkalojnë përkufizimet dhe limitimet gjuhësore; të impresionojnë audiencë; të tregojnë se kanë një intelekt gjuhësor; të shprehin ndjenjat dhe qëndrimet e tyre etj.*

NDËRRIMI I KODEVE GJUHËSORE NGA SHQIP NË JOSHQIP

Folësi mund të kalojë në një gjuhë tjetër si sinjal i anëtarësisë së grupit apo etnicitetit me të adresuarin apo pranuesin (Holmes, 2000). Ndërrimi i kodit gjuhësor mund të paraqesë solidaritetin ndërmjet njerëzve të grupeve të njejta apo të ndryshme etnike Në të kaluarën por edhe në të tashmen, kur në një grup ka pasur njerëz që i përkasin etnive të ndryshme edhe pse gjuha e shumicës ka qenë gjuha shqipe në pjesën më të madhe të rasteve është kaluar në kodin tjetër për të treguar një lloj solidariteti me grupin më minoritar. Në ditët e sotme, me intervenimin e organizatave ndërkombëtare dhe me afirmimin e gjuhës angleze, kontaktet me këtë gjuhë janë intensifikuar dhe qasjet me njerëz nga përkatësi të ndryshme etnike janë shpeshtuar më shumë prandaj gjuha angleze është bërë një gjuhë ndërmjetsuese e përafuese, pandaj edhe kalimi gjuhësor nga gjuha shqipe në atë angleze është bërë një fenomen shumë i shpeshtë edhe për arsye praktikiteti edhe solidariteti. Kjo bëhet edhe në kanalën e shkruar, në rrjetin social në fejsbuk (*facebook*), në grupe të ndryshme publike të huaja ku postimet apo temat janë të ndryshme por në gjuhën angleze, edhe pse anëtarët janë të vendeve të ndryshme të botës për t'u kuptuar në mes vete shkruajnë dhe komentojnë në gjuhën angleze. Mirëpo edhe në grupet publike shqiptare, në rastin konkret në grupin *feminizmi shqiptar*, ku të gjithë anëtarët janë shqiptarë ose mund të ketë të huaj që e njohin shqipen janë rastet kur postimet apo statuset shkruhen nga folës shqip në gjuhën angleze. Në të tilla raste edhe shumica e komenteve që bëhen në atë postim janë në gjuhën angleze; kjo për të treguar një solidaritet më personin që e ka shkruar atë status apo post në një kod tjetër gjuhësor.

Për të treguar statusin shoqëror çdo herë e më shumë nëpër medie, e sidomos në ato shqiptare hasim në moderatorë që në të folur përdorin huazime si italiane, greke apo angleze, fjalë që kanë fjalë të barasvlershme në gjuhën shqipe po megjithatë folësi huazon fjalë apo shprehje për të treguar së njeh ato gjuhë nga të cilat i huazon ato. Pra, shpeshherë folësit tentojnë të përdorin gjuhë të huaja për të paraqitur një status shoqëror ose për të veçuar veten e tyre nga një klasë tjetër shoqërore. Me fjalë tjera për të tingëlluar si me prestigjioz, elitar apo trend.

Sipas studiueses Lendita Kryeziu (2016, SNGJLKSH) kjo mund të shpjegohet me qëndrimin se: “Ndërrimi i kodit gjuhësor bartë ne vete një prestigj të fshehur që del ne pah vetem nga këndvështrimi apo qëndrimi i folësit”. Një folës i cili mund të kalojë nga njëri kod gjuhësor në tjetrin nënkupton në vete se ai person është i arsimuar dhe është kompetent në më shumë se dy gjuhë të huaja. Kështu që kjo mund të shihet edhe si tendencë e atij folësi për të rënë në sy apo të shquajë veten. Tema në anën tjetër mund të jetë një arsye tjetër pse folësi do të këtë prirje për të ndryshuar kodin gjuhësor në tjetrin kod. Sipas Holmes (2000) njerëzit mund të kalojnë nga njëri kod në tjetrin brenda një diskursi për të diskutuar një temë të caktuar.

Kështu që folësit kanë tendencë për të përdorur më shumë se një gjuhë brenda një fjalie varësisht nga tematika e bisedës. Në shumë situata personi që njih disa gjuhë do të ketë afinitet për të përdorur kodet gjuhësore i ndikuar nga tematika. Fjalët dhe temat tabu janë ato që më së shumti e nxisin folësin të kalon në një kod tjetër sesa të shprehen në gjuhën amtare.

Janë identifikuar rastet dhe janë selektuar shembujt kur për t’i ikur përdorimit të fjalëve të ndryshme, si: sharjet, ofendimet apo shprehjet tabu edhe në këto grupe publike në rrjetet sociale janë përdorur gjuhët që nuk janë gjuhë amtare e folësit, si gjuha angleze apo italiane. Për të ilustruar këtë dukuri është identifikuar rasti kur atë që nuk mund ta shprehë në gjuhën amtare e shprehur në gjuhën angleze si:

A: *Një Shënjtore në shtëpi një k... në...*

B: *Nuk e njoh proverbin të lutem plotësoje.*

A: *Variacioni mbi temën "A lady in the living room and a whore in the bedroom".*

Shembuj të tjerë përdorimi fjalësh tabu apo sharjesh në një kod tjetër gjuhësor janë siç vijojnë: “Kjo ska lidhje me fe por me traditat. Disgusting and sick”, “Si njerëzit si feja, same shit” “Mos u bo kid, në secilin koment, nëse do me mbind për hir të informimit këtu then just fucking do it, othervise go on and be a kid again”, “Në fillim me shqetësojshin këto komente, e tash I’m like: “Anyway I don’t give a fuck, you can’t disturb my peace. “Bye & edhe mos harro me godit veten në kokë pak, nashta të bjen truri n’vend. Disgusting homophobic rat”.

Afeksioni

Ndërrimi i kodit gjuhësor te bilingualët apo multilingualët ndodh shumë shpesh në rastet kur folësi shpreh disa ndjenja të ndryshme si gëzimi, emocionet dhe qëndrimi. Shpesh folësit kalojnë nga njëri kod gjuhësor në tjetrin për të shfaqur lumturinë, urrejtjen, nervozizmin, pikëllimin etj. Sipas Janet Holmes, ndërrimi i kodit gjuhësor bëhet shpesh kur njeriu shpreh mospajtim. Kështu pra, njerëzit ndërrojnë kodin gjuhësor sepse janë të hidhëruar (Holmes, 2000: 40). Ajo me tutje tregon një rast: “Në një familje imigrante kineze në veriperendim të Anglisë, kinezishtja është gjuhë që përdoret në shtëpi. Kur nëna kalon në anglishte për të pyetur djalin e saj pse nuk i ka bërë detyrat, ai e kupton se në mënyrë indirekte po i thuhet që është më mire t’i kryej detyrat para se të fillojë të luajë ne kompjuter.”

Dialogu më poshtë pasqyron kalimin nga njëri varietet i anglishtes që është më intim e miqësor në një stil me formal të anglishtes që e distancon folësin nga marrësi në mënyrë që të kërcënojë atë:

Father: *Tea’s ready Robbie. (Robbie ignores him and carries on skateboarding.)*

Father: *Mr Robert Harris if you do not come in immediately there will be consequences.*

Disa nga ndërrimet e kodit gjuhësor nga shqipja në anglisht ose anasjelltas kur folësi është nën afekt janë në shembujt e nxjerrë nga korpusi ynë:

a). *Kur personi është i gëzuar: You go girl, nuk kemi pse ndalojmë!*

b). Kur përsioni është i hidhëruar: *Nope, not part of the problem. You are part of a problem se në vend që të merresh me shërimin e racizmit të njëmendet merresh me shuarjen e dashurisë ndaj vetes. Auuq, my eyes are bleeding reading this Dhuna ndaj gruas është e gabuar. Does it ring a bell?*

c). Kur përsioni shprehë befasi: *Pse kanë mbiemer të ndryshëm se kuptoj, hahaha budallallëku taken to the next level Oh no, ky e paska njet të gjithve me na shkru. Ignorant and stupid people, apocalypse is coming. Someone finally said it! Unë mendova se ishte thjeshtë status me marrë disa like aty. Seriously?!*

ç). Kur përsioni debaton me dike: *Nietzsche ska ardhë kurrë në kësi konkudimi, If anyone should read Nietzsche than it's you. Kur thua s'ke kohë ti, you always end up writing 30 comments, get your head clear mate!*

Shkalla e lehtësisë (borrowing)

Bilingualët shpesh e ndërrojnë kodin gjuhësor kur nuk mund të gjejnë fjalën e duhur apo shprehjen e caktuar ose kur në gjuhën e bisedës nuk ekziston një fjalë e caktuar nuk ekziston ajo shprehje e caktuar. Këto mund të shpjegohen si huazime dhe mund të ilustrohen me shembujt e mëposhtëm:

- Ec bre çele një real account njëherë tani jep mendime personale. Kush është i margjinalizim a diskriminim, se ka luksin me qene average human. Një shoqe e simë bije tregon se shoku i saj e stalkon (huazim, adaptim) Po të përshendes e po pres pak me tepër. Beast mode activated Pure work of science këto komente. Konsideroje me leave grupin. O hajgare bre. Chill out! Haters le të lehin, gjërat të ecin përpara! Like e ki për caption, m'ka shti me kesh. Buzëqeshja është make upi më i mire që një femër mund të vej.(huazim, adaptim) Mua me pëlqen qikjo si hashtag. Ideja e saj është appealing. Ku e ka shkrimin t'i bëjmë një shere të denjë (huazim, adaptim) Vendosa me e nda edhe unë një lajm që qarkullon në newsfeedin tim. (huazim, adaptim) Është në radhë të parë për të mirën e tyre të jenë autosuficient. Këto life skills më kanë hyrë shumë në punë kur kam studiuar jashtë shtetit.

NDËRRIMI I KODEVE GJUHËSORE NGA SHQIP NË JOSHQIP

Duke u nisur nga Poplack-u (1980), lloji i parë i ndërrimit të kodit është ndërrimi i ashtuquajtur ndërmjet fjalive, që do të thotë se ndërrimi ndodh në kufirin e fjalisë së thjeshtë apo të përbërë, ku njëra prej tyre është në njëren gjuhë e tjetra në gjuhën tjetër. (Romaine, 1995: 122). Për më tepër ky lloj i ndërrimit të kodit kërkon më së paku integrim sepse ndërrimi i kodit ndodh ndërmjet fjalive. Do ta marrim si shembull mjaft përfaqësues të këtij tipi nga Poplack-i: **Sometimes I'll start a sentence in English y terminó en espanol.** (*Ndonjëherë filloj fjalinë në anglisht dhe e përfundoj në spanjisht*).

Lloji i dytë i ndërrimit të kodit është ndërrimi i etiketuar që kërkon vetëm pak integrim të dy gjuhëve. Ky hulumtim do të bazohet kryesisht në Poplack-un dhe do të aplikojë shprehjen ndërrimin e etiketuar në vend të ndërrimit të kodit nga jashtë, kur bëhet fjalë për këtë lloj të ndërrimit të kodit që nuk është as inter as intra fjalive. Ky ndërrim përfshin insertimin e një etikete në një fjali që përndryshe është në një gjuhë tjetër. Kjo ndodh sepse ky lloj ndërrimi nuk ka ndonjë kufizim sintaksor. Shprehjet mund të insertohen lirshëm gati kudo në fjali të thjeshtë apo të përbërë pa e prishur strukturën gramatikore (Poplack, 1980: 589). Për të ilustruar këtë më së miri i marrim shembujt në gjuhën angleze: *you know, you mean* etj.

Lloji i tretë i ndërrimit të kodit është ndërrimi brenda fjalisë, ndërrim ky që kërkon mjaft integrim dhe përkon më shumë me bilingualët fluentë. Ndërrimi brenda fjalisë kërkon një sfidë më të madhe sintaksore meqë fjalët ose shprehjet nga një gjuhë insertohen brenda strukturës së fjalisë në një gjuhë tjetër. Pasi dy gjuhët janë të përziera brenda një fjalisë, po ashtu në shprehje vijne edhe dy gramatikat që do të thotë se folësi duhet t'i njohë dy gramatikat në mënyrë që të krijojne fjali janë të sakta. (Poplack 1980: 589)

Në mënyrë që të analizojmë llojet e ndërrimit të kodit gjuhësor në nivelin strukturor ndërmjet fjalive të thjeshta apo të përbëra është hulumtuar korpusi nga grupet e ndryshme publike, kryesisht nga grupi feminizmi shqiptar ne rrjetin social facebook. Janë identifikuar raste shumë të shpeshta të këtij lloji të ndërrimit të kodit gjuhësor, dhe për arsye praktike do të shënojmë vetëm ato më përmbajtësore e më përfaqësuese:

- *Sa e bukur kjo! Still they say we are the weaker sex!* – (Matrix Lang-Alb, Embedded lang-Eng).

- *I shared it, se i kam n'facebook plot që kanë mizen pas veshi.* (MatrixEng, Embedded-Alb).

- *NN, you should stand for the truth. Ketu e ke gabim.* (Matrix-Eng, Embedded- Alb).

- *Duket sikur të gjithë jemi në kërkim. Ain't this the aim?* (Matrix-Alb, Embedded -Eng).

Po u nise nga ky aspekt, you have no idea. (Matrix-Alb, Embedded -Eng).

- *S'kam nevojë me t'i shpjegue. Return to my revious comment!* (Matrix-Alb, Embedded -Eng).

- *Are you kidding me? Kur boni gol Xherdan Shaqiri kerkush nuk e përmendi kend e ka trajner po u fokusoheshin ne suksesin e tij si individ. Behind every successful woman is herself. Unë isha me ty deri në qastin kur me the: Merr ndonje qëtsues. You crossed the line there. What's wrong with you people? Cfarë ka fjala femër?* (Matrix- Eng, Embedded-Alb)

- *Kam pasë fatin me e pa një vajzë që e kishte një bluzë të tillë. The amount of judgement was to damn high. Lëre, lëre se u bëre xheloze, diamonds are the girl's best friends! Mirë është kur kanë me marrë shëmbuj për të mire. You should be proud of that! It's called irony. I was being ironic. Normalisht që nuk mendoj diqka të tillë. It's purely sympathetic to your cause.* (Matrix Eng, Embedded- Alb).

- *E përfundimsht we should start moving on, se shkoj jeta.* (Matrix-Alb, Embedded - Eng).

Shembuj të ndërrimit të kodit gjuhësor të etiketuar (Tag switching and habitual)

Edhe ky lloji i ndërrimit të kodit gjuhësor është mjaft prezent në diskursin e folur dhe në atë të shkruar. Për të ilustruar këtë po paraqesim disa nga shembujt nga korpusi i zgjedhur.

- *Masi e paske edhe në fakultet, you know what I mean.* (Tag në Ang).

- *Unë e bëj për veten dhe për paqën në botë, of course.* (Tag në Ang).

- *A janë të gjithë amerikanët që veshin bluza e mbajnë kapele racis?* Common (Tag në Ang).

- *Çfarë dështimi, OMG!* (Tag në Ang).

- *S'dua të gjykoj po, really? Jo, well, hiq ca protestantë e hebrenjë. You wish, jo nuk është e vërtetë. Feminizmi nuk është vetëm për të drejtat e gruas. Just saying. Oh god, sa shumë kohë që paskëni, relax people! Well, Akoma nuk ia fal vetes që këto kryevepra i kam ruajtur me naivitetin e moshës. Kind of, varet së çfarë kupton me strength.* (tag, borrowing)

- *Come on, me duket se nuk kanë më çfarë të merren njerëzit. Ose e zgjatë heshtjen e saj, well. Right, Referencat i kanë në trurin e tyre të pazhvilluar. Dhe të gjithë komentuesit e mbështesin, e komentojnë, WTF! Askush nuk kemi lindur të mësuar, kemi mësuar dhe na mësojnë.*

Peace. Shumë energji negative paska mrena ktij posti...open up folks! Nëse nuk iu pëlqen mund ta hiqni, simple as that. By the way, dhe fjalitë e sforcuara i kishte. Anyway, njërezit janë katastrofë. Wow mbresëlenëse anyway. Që e bën edhe pak si të mosbesueshëm në profilin prej feministi as well.

Siç u përmend edhe më lartë, lloji i tretë i ndërrimit të kodit është **ndërrimi brenda fjalisë**, që kërkon mjaft integrim dhe është më shumë prezente te ata persona që flasin rrjedhshëm të dy gjuhët. Ndërrimi brenda fjalisë kërkon një sforcim më të madh për përdoruesin meqë fjalët ose shprehjet nga një gjuhë insertohen brenda strukturës së fjalisë në një gjuhë tjetër.

Shembuj të këtyllë të ndërrimit gjuhësor do të paraqiten si më poshtë:

- *Shumica e sulmeve bëhen nga të njohur e jo strangers in elevator.* (MatrixAlb, Embedded -Eng)

- *Dudes and chicks....menyra ime e të shprehurit nuk është kjo.* (MatrixEng, Embedded-Alb)

- *Total win për ekstremistet.* (Matrix- Eng, Embedded-Alb)

- *Ku janë akuzat mor jahu? You see akuza...too bad që qenkëni kaq të dobët.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Thankfully not. Not that I know off, gjithësi.* (Matrix- Eng, Embedded-Alb)

- *Çfarë komenti stupid.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Kjo quhet 'hate speech' dhe denohet me ligj.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Mundesh me i lexu replay te komenti i NN (Borrowing, error (reply) Otherwise do të ishim shuar si njërez.* (Matrix- Eng, Embedded-Alb)

- *Well that's obvious; por që I'm just saying I'm more of a Bernie kind of girl. Ky tipi tu u mundu me u duke cute.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Kur si përfundim ajo merr lekë aty. Hello, Logics?* (Matrix-Alb, Embedded - Eng)

- *Uaaa sa sweet qënkan.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Është funny por çdo të ky grup?* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *It sounds bash pa lidhje. Më preke me këtë driving thing-un se jam katastrofë.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Ore, occupied territories, seriozisht?* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Të luftosh për idealet e tua with a good heart, soft but strong gratë i shohin si shitty persons ose less better persons she wears the word slut with so much pride sa që it doesn't even sound bad any more.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Mund të jetë aktrim por prapë është super cool.* (Matrix-Alb, Embedded -Eng)

- *Me neither, ama realiteti është i tillë OK strong girl, por nuk jam dakord më këtë.* (Matrix-Eng, Embedded -Alb)

T'ka tezja qun, o kingu jem. (Matrix-Alb, Embedded -Alb- Eng) etj.

Përfundime

Siç thamë edhe në fillim qëllim yni ishte të tregojmë përdorimin e një kodi gjuhësor kundruall një kodi tjetër gjuhësor dhe përzjerja e tyre në të njëjtin ligjërim. Ndryshimi i kodeve gjuhësore përdoret për të identifikuar alternimet e varieteteve gjuhësore ndërsa korpusi i këtij punimi përfshiu rrjetet sociale.

Duke bërë matjet empirike për korpusin e zgjedhur nxorëm këto rezultate:

- *Të rinjtë gjatë komunikimit në rrjetet sociale ndërrojnë kodet gjuhësore në shumicën e rasteve edhe në diskursin e shkruar.*

- *Arsyet që ndikojnë në ndërrimin e kodit gjuhësor gjatë një shtrirjeje diskursi janë: solidariteti, statusi social, afeksioni, tematika dhe bindjet e qëndrimet e folësit.*

- *Ndërrime të kodit gjuhësor ndodhin më shumë në rrafshin inter sentential sesa në atë intrasentential e tag switching.*

Referencat

- [1].Hudson, Richard: Sociolinguistika, Dituria, Tiranë, 2016.
- [2].Holmes. J. 2008. *An introduction to sociolinguistics.*
- [3].Gumperz, J. 1982, *Language and social identity.*
- [4].Routledge Poplack, Sh. 1980. *Sometimes I'll Start a Sentence in Spanish y termino espanol: Toward a Typology of Code-switching.*Linguistics. Vol. 18, Nos 7/8. 581-618. Romaine, S. 1995.
- [5]. Munishi, Shkumbin: *Pikëpamjet e Androkli Kostallarit për gjuhën standarde shqipe*, ZeroPrint, Prishtinë, 2013.
- [6].Shkurtaç, Gjovalin: *Sociolinguistika*, Tiranë, 1966.
- [7].Trudgill, P., 2000. *Sociolinguistics, An Introduction to language and society.*